

imod det, som man endelig opnaaede i 1855, og som er den gældende Lov endnu. Det udtales i Betænkningen af Flertallet, at man ikke vilde finde Betænknelighed ved at gaa langt videre i de kommunale Skatteyderes Berettigelse til at vælge Kommunens Bestyrelse end foreslaaet. „Af Ministeriet er imidlertid udtalt, at det har forenet sig om et Resultat, som det maa fastholde, og hvorfra det ikke kan vige tilbage“. Flertallet vil ikke „under de forhaandenværende Omstændigheder give Anledning til en Konflikt med Regeringen“ og anbefaler derfor, at man for dog at opnaa en Forbedring i den nuværende Sammensætning af Sogneforstanderskaber og Amtsraad, indskrænker sig „til de allernødvendigste og mest paatrængende Forandringer og saa lidet indgribende Forandringer, som Sagens Natur paa nogen Maade tillader“, idet man atter gentager, at man ikke vil fremkalde Konflikt med Regeringen. Det Forslag, som Regeringen erklærede at maatte fastholde og ikke vilde vige fra, og som Rigsdagen under dette Tryk for dog at opnaa en Forbedring foreløbig gik ind paa, satte Frugt i Loven af 1855. Det er den Sammensætning saavel af Sogneraad som Amtsraad, der er gældende nu. Ganske vist var der et Mindretal i Udvalget, der ikke fandt disse Grunde tilstrækkelige til at fravige de oprindelige Krav, og et tredie Mindretal, en senere mangeaarig Konsilspræsident og nu kongevalgt Medlem, udtaler i Betænkningen, at han „ikke kan anse den Reform i vor Kommunallovgivning, som med det foreliggende Lovforslag vilde opnaas, for saa stor en Forbedring, at Rigsdagen ved nu at gaa ind paa denne skulde udskyde en mere gennemgribende Reform af vort Kommunalvæsen paa ubestemt Tid“.

De Forhold, hvorunder Loven af 22. Marts 1855 om Sogneforstanderskabernes, som de den Gang hed, og Amtsraadenes Sammensætning blev vedtagen, fik et karakteristisk Udtryk i de første Ord, der lode om Forslaget, da det naaede op i Landstinget, nemlig fra Orla Lehmann. Han mindede om, at Sagen laa nu ikke frisk for og fra sin Begyndelse; i saa Fald havde han mange og væsentlige Indvendinger. Han fortsatte: „Sagen har været Genstand for Forhandling frem og tilbage, har snart været vedtagen i det ene Ting, snart i det andet, har været indbragt af Regeringen og frafaldet af denne, er kort sagt ved alt, hvad der foreligger, bleven saaledes vidtløftiggjort, at jeg tror, enhver maa have en brændende Længsel efter, at i det mindste *noget* maa komme frem.

Spørgsmaalet stiller sig altsaa nu for mig saaledes, om det foreliggende Forslag er bedre end den nuværende Tingenes Ordning“, og han havde ikke Tvivl om, at der dog her var et Fremskridt fra Enevældens Anordning af 1841.

Jeg har ved denne Lejlighed fremdraget dette selv med Fare for at trætte det høje Ting for at erindre om, hvor vi staa. Naar man paabegynder et Arbejde paa at hidføre en Forandring, en Reform af de bestaaende Forhold, vil man altid gøre Ret i at gøre sig klart det Grundlag, hvorpaa det bestaaende hviler, og de Forhold, hvorunder det blev det bestaaende. Spørgsmaalet bliver da: Vil det nu efter paa det nærmeste 50 Aars Forløb være forhastet eller for tidligt at gaa videre frem ad den Vej, ad hvilken man alene ved Omstændighedernes Tryk og andre tilstødende Forhold kun gjorde et Skridt, der var langt kortere end tilsigtet, et Skridt, som man kun bekvemmede sig til af det ene Hensyn, at det dog var et Fremskridt fra det, der var overleveret fra Enevælden. Derom kan der ingen Tvivl levnes hos enhver, der gennemgaar de nævnte Forhandlinger om disse Spørgsmaal, at ingen, der deltog i disse Forhandlinger, vilde have kunnet tænke sig Muligheden af, at den Ordning, man da vedtog, vedtog midlertidigt, vedtog under et stærkt Tryk, skulde blive gældende uforandret i 50 Aar. Lige saa sikkert som man kan sige, at ingen vilde paa den Tid have kunnet forestille sig den Udvikling, som netop det forløbne halve Aarhundrede har været Vidne til med Hensyn til Folkets Oplysning og Fremgang paa alle Omraader, Almensans og vaagen Interesse for de offentlige Anliggender og Dygtiggørelse i det kommunale og andet offentligt Arbejde. I en anden Henseende ere imidlertid de Forudsætninger, hvorunder denne Sag behandledes ved det endeligt opnaaede Kompromis i 1855, slaaede til. Det blev udtalt her i Tinget af den tidligere Ordfører i Sagen — Ordfører, indtil Kompromiset med Regeringen var opnaaet, og en anden traadt til som Ordfører, nemlig Hasle — at han ikke kunde give sit Ja til det meget farlige Princip, der her indførtes i dansk Lovgivning; paa den anden Side vilde han heller ikke stemme imod af den Grund, udtalte han, at „jeg kender det demokratiske Sind, der besjæler den danske Landbefolkning, og om end dette falske Princip bliver indført i Loven, vil Landbefolkningen dog vise sit demokratiske Sind ved ikke at benytte denne Bestemmelse paa